

ایران ورزشی

● صاحب امتیاز: خبرگزاری جمهوری اسلامی
● مجری: مؤسسه فرهنگی و مطبوعاتی ایران
● رئیس هیات مدیره: صادق حسین جابری انصاری
● مدیرعامل و مدیر مسئول: علی متقیان
● سرمدیر ارشد مؤسسه: هادی خسرو شاهین
● سرمدیر ایران ورزشی: علی جوادی
● تلفن: ۰۲۱-۸۸۵۵۱۳۳۰ نامبر: ۸۴۷۱۱۷۳
● چاپ: چاپخانه مؤسسه جام جم
● سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ - ۸۸۵۵۱۳۵۰
● امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰ - ۸۸۵۵۱۹۵۴
● نشانی: تهران، خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
● صندوق پستی: ۵۳۳۸۸-۱۵۸۷۵

خصوصی سازی فوتبال عربستان

عربستان با واگذاری ۷۰ درصد سهام باشگاه الهلال به بخش خصوصی، گام بلندی در مسیر تحول ساختاری فوتبال این کشور برداشت. پروژه خصوصی سازی باشگاه‌های فوتبال عربستان که از سال ۲۰۲۲ با ورود صندوق سرمایه‌گذاری عمومی (PIF) و تصاحب ۷۵ درصد از چهار باشگاه بزرگ آغاز شد، اکنون وارد فاز تازه‌ای شده است. در تازه‌ترین

از واگذاری استقلال و پرسپولیس تا رؤیای باشگاهداری حرفه‌ای در ایران

خصوصی سازی؛ قبل از سوت پایان!

پیش از هر واگذاری باید ارزش واقعی دارایی‌ها بدهی‌ها تعهدات قراردادهای وضعیت مالکیت زمین و ساختمان تعداد هواداران درآمدی پایدار و ظرفیت تجاری باشگاه‌ها به‌دقت مشخص شود. در غیر این صورت خصوصی سازی ممکن است نه

ممکن است نه اصلاح صرفاً انتقال بدهی‌ها و مشکلات دولت به خریدار باشد

باشگاهداری اتخاذ می‌شود.

مالکیت رسمی استقلال و پرسپولیس به ترتیب به کنسرسيوم‌های پتروشیمی و بانکی واگذار شده است؛ به‌گونه‌ای که پتروشیمی خلیج فارس مالک استقلال و بانک شهر مالک پرسپولیس معرفی شده‌اند. همچنین سازمان خصوصی سازی قصد دارد بیش از ۴۸۳ میلیون سهم دیگر شرکت فرهنگی ورزشی پرسپولیس را از طریق فرابورس واگذار کند که ارزش پایه کل سهام قابل واگذاری حدود ۸۳۳ میلیارد ریال اعلام شده است.

ولی خصوصی سازی در عمل با خطر تبدیل شدن به نوعی «بنگاهداری بدون حساب و کتاب» مواجه شده و روند حرفه‌ای سازی باشگاه‌ها نیز به شدت کند یا متوقف شده است. برخلاف انتظارات اولیه، شفافیت مالی و ساختاری هنوز به سطح مطلوب نرسیده و تصمیم‌گیری‌های هیجانی و غیراصولی همچنان ادامه دارد. به نظر می‌رسد در برخی موارد، مفهوم خصوصی سازی با بنگاهداری اشتباه گرفته شده است؛ در حالی که مالک جدید لزوماً تجربه، تخصص و سازوکار لازم برای اداره یک باشگاه حرفه‌ای فوتبال را ندارد.

نظام جامع باشگاهداری راهگشا یا پیچیده‌تر؟

یکی از موانع جدی توسعه ورزش حرفه‌ای در ایران، نبود نظامی جامع، روشن و شفاف برای باشگاهداری است. تا زمانی که منابع درمانی، وظایف باشگاه‌ها، نحوه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد، حدود مسئولیت مدیران و شیوه نظارت دولت مشخص نباشد، خصوصی سازی نمی‌تواند به نتیجه‌ای پایدار برسد.

نظام جامع باشگاهداری باید موضوعاتی را نیز اخیراً در مجمع شورای حقوقی همچون حق پخش تلویزیونی، تبلیغات محیطی، فروش بلیت، نقل‌وانتقال بازیکنان، مالکیت معنوی، نحوه استنفاده از ورزشگاه‌ها، فعالیت آگهی‌ها، مالیات، بیمه و حقوق هواداران را به‌طور دقیق تعیین کند. لایحه «نظام جامع باشگاهداری در جمهوری اسلامی ایران» نیز اخیراً در مجمع شورای حقوقی شورای نگهبان بررسی شده است. مجمع تشخیص مصلحت نظام بررسی این لایحه را ادامه داده و ضمن تأیید برخی ماده‌ها، بعضی دیگر را مبهم یا مغایر سیاست‌های کلی دانسته است. نمایندگان مجلس نیز دامه‌های ۱۰ و ۱۱ این لایحه را به تصویب رسانده‌اند. با این حال، تأخیر در تصویب نهایی، همچنان انهام در ساختار باشگاه‌ها را تداوم بخشیده است. تسریع در تعیین تکلیف این قانون می‌تواند چهارچوبی روشن‌تر برای باشگاه‌های حرفه‌ای ایجاد و از تصمیم‌های موردی و سلیقه‌ای جلوگیری کند.

حق پخش تلویزیونی رؤیای دست‌نیافتنی

یکی از مهم‌ترین چالش‌های خصوصی سازی ورزش در ایران، مسأله حق پخش تلویزیونی است. در بودجه سال ۱۴۰۴ تنها ۵۰۰ میلیارد تومان برای پرداخت حق پخش مسابقات ورزشی، در قفط فوتبال، در نظر گرفته شده است؛ رقمی که حتی در صورت تخصیص، در برابر نیازها و گردش مالی ورزش حرفه‌ای، بسیار ناچیز به نظر می‌رسد.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی اخیراً ماده ۱۷ لایحه نظام جامع باشگاهداری را تصویب کردند که بر اساس آن، حقوق مالی و معنوی ناشی از برگزاری مسابقات ورزشی، از جمله حق پخش تلویزیونی، به باشگاه‌ها اختصاص می‌یابد. ولی سابقه چنین مصوباتی چندان امیدبخش نیست. حق پخش تلویزیونی در بسیاری از لیگ‌های حرفه‌ای جهان بیش از ۵۰ درصد درآمد باشگاه‌ها را تشکیل می‌دهد، اما باشگاه‌های ایرانی عملاً سهمی متناسب با ارزش این بازار ندارند.

یکی از موانع جدی توسعه ورزش حرفه‌ای در ایران نبود نظامی جامع، روشن و شفاف برای باشگاهداری است. تا زمانی که منابع درمانی، وظایف باشگاه‌ها نحوه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد حدود مسئولیت مدیران و شیوه نظارت دولت مشخص نباشد خصوصی سازی نمی‌تواند به نتیجه‌ای پایدار برسد

واکنش

دردرگ: خصوصی سازی بدون ایجاد بستر اقتصادی امکان‌پذیر نیست

خصوصی سازی باشگاه‌های فوتبال سال‌هاست یکی از بحث‌های مهم ورزش ایران است، اما با وجود طرح‌های مختلف، این موضوع هنوز به نتیجه مطلوب نرسیده است. صادق دردرگ، عضو هیأت رئیسه سازمان لیگ فوتبال ایران و مدیر بازاریابی این سازمان، در خصوص الزامات خصوصی سازی باشگاه‌ها و مشکلات موجود در این مسیر گفت: «قبل از خصوصی کردن باشگاه‌ها ما نیاز به تجاری سازی باشگاه‌ها داریم. تا زمانی که فوتبال را تجاری نکنیم و بستر رشد اقتصادی باشگاه‌ها فراهم نکنیم، امکان خصوصی کردن موفق آنها وجود ندارد.»

وی افزود: «ما خصوصی سازی را یک امر مقدس برای باشگاه‌ها می‌دانیم، اما این کار باید در شرایطی انجام شود که امکان موفقیت آن وجود داشته باشد. خصوصی کردن باشگاه‌ها نباید به معنای مال‌فروشی باشد. در گذشته باشگاه‌هایی مانند بهمن، استقلال اهواز، نفت تهران و راه‌آهن خصوصی شدند، اما امروز بسیاری از آنها دیگر وجود ندارند. برخی افراد با عشق، برخی برای مسائل مالی و بانکی و برخی نیز با اهداف سیاسی وارد فوتبال شدند، اما سرنوشت این باشگاه‌ها نشان داد که صرف خصوصی شدن تضمین‌کننده بقای آنها نیست.»

دردرگ ادامه داد: «ما شرایط و بستر مناسب برای خصوصی سازی را هنوز نداریم، اما نباید متوقف شویم. باید به سمت خصوصی سازی حرکت و در این مسیر زیرساخت‌های لازم را ایجاد کنیم. آنچه اکنون درباره خصوصی کردن استقلال و پرسپولیس دنبال می‌شود نباید تمام مسأله خصوصی سازی فوتبال باشد. مجلس، دولت و سایر نهادهای رسمی باید نظام باشگاهداری و فوتبال را به شکل جامع خصوصی کنند.»

دردرگ افزود: «ما هنوز نظام جامع و مدونی برای باشگاهداری در کشور نداریم. مرکز پژوهش‌های مجلس سال‌ها قبل طرحی را ارائه کرد، اما این موضوع همچنان به نتیجه مشخصی نرسیده است. قبل از هر اقدامی باید فرآیند لازم برای خصوصی سازی طرحی شود. وی با اشاره به تجربه کشورهای دیگر گفت: «باید بینیم دنیا چه کرده است. در ترکیه برای خصوصی سازی باشگاه‌ها تسهیلات و مشوق‌هایی در نظر گرفتند، باشگاه‌ها وارد بورس شدند و برای ایجاد زیرساخت و تأمین هزینه‌های جاری الزاماتی تعیین شد. حتی برای باشگاه‌هایی که در حوزه ورزشی موفق بودند و بازیکن به تیم‌های ملی معرفی می‌کردند، مشوق‌هایی در نظر گرفته شد.»

دردرگ افزود: «در کنار مسائل اقتصادی، انتخاب مدیران توانمند نیز بسیار مهم است. مدیری که قرار است یک باشگاه بزرگ را اداره کند باید سابقه و تجربه موفق مدیریتی داشته باشد. نمی‌توان بدون داشتن تجربه مدیریت باشگاه خصوصی، انتظار داشت یک باشگاه بزرگ در مسیر خصوصی سازی موفق شود.»

او تأکید کرد: «اگر دولت می‌خواهد مدیریت مستقیم فوتبال را کمتر کند، باید بسته‌های حمایتی و مشوق‌های لازم را برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی فراهم کند. با شعار نمی‌توان باشگاه را خصوصی کرد. بخش خصوصی زمانی وارد فوتبال می‌شود که مطمئن باشد قوانین حمایتی و مدل اقتصادی مشخصی وجود دارد.»

دردرگ در پایان درباره نقش سازمان لیگ گفت: «باشگاه‌ها نهاد‌های اصلی فوتبال هستند و مسابقات نیز به واسطه حضور آنها برگزار می‌شود. سازمان لیگ در حوزه بازاریابی به دنبال ایجاد درآمدهای جدید برای فوتبال است و خوشبختانه بخشی از درآمدهایی که در سال‌های گذشته تصور تحقق آنها دشوار بود، امروز ایجاد شده است. امیدواریم بتوانیم در ادامه سهم بیشتری در حمایت اقتصادی از باشگاه‌ها داشته باشیم.»

گزارش ویژه

محمدرضا رحیم‌پور خبرنگار

خصوصی سازی در ورزش ایران، به‌ویژه فوتبال، یکی از پیچیده‌ترین و بحث‌برانگیزترین مسائل سیاستگذاری عمومی است؛ مسأله‌ای که در نقطه تلاقی اهداف اقتصادی، الزامات حقوقی، مسئولیت‌های اجتماعی و هویت فرهنگی جامعه قرار دارد. اظهارات اخیر وزیر ورزش درباره ضرورت خصوصی سازی فوتبال و انتشار صورت‌های مربوط به زیان انباشته باشگاه‌های بزرگی مانند سپاهان، بار دیگر این موضوع را به صدر مباحث عمومی و رسانه‌ای بازگردانده است. این چالش، از یک سو با اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی و ضرورت کاهش تصدی‌گری اقتصادی دولت ارتباط دارد و از سوی دیگر، به ارزش‌های فرهنگی، حساسیت‌های اجتماعی و احساسات میلیون‌ها هوادار باشگاه‌ها گره خورده است.

پس از سال‌ها انتظار و تردید، سرانجام در سال ۱۴۰۳ فرایند واگذاری دو باشگاه تاریخی و پرطرفدار استقلال و پرسپولیس به بخش خصوصی و نهادهای تجاری عملیاتی شد. ولی تجربه سال‌های پس از واگذاری نشان می‌دهد که این تحول، دست‌کم تاکنون به تغییرات بنیادین در ساختار مدیریتی، سیاست‌های کلان و شیوه‌های عملیاتی این دو باشگاه منجر نشده است. از همین رو، پرسش اصلی همچنان پابرجاست؛ آیا خصوصی سازی ورزش ایران به معنای واقعی تحقق یافته یا صرفاً شاهد انتقال ظاهری مالکیت و مسئولیت از یک نهاد دولتی به نهادی دیگر هستیم؛ انتقالی که در شیوه تصمیم‌گیری و مدیریت، تغییر چندانی ایجاد نکرده است؟

دولت، مالک، مدیر، تصمیم‌گیر و ناظر

دولت در حوزه ورزش نمی‌تواند و نباید همزمان مالک، مدیر، تصمیم‌گیر و ناظر باشد. براساس اصل ۴۴ قانون اساسی، نقش اصلی دولت باید سیاستگذاری، حمایت و نظارت باشد و اداره بنگاه‌ها و باشگاه‌هایی که ظرفیت فعالیت اقتصادی و اجتماعی مستقل دارند، به بخش خصوصی و مردم واگذار شود. ولی فاصله میان این اصل و واقعیت فوتبال ایران همچنان قابل توجه است. صندوق فراكسیون ورزش مجلس شورای اسلامی نیز اخیراً تأکید کرده است که مدل کنونی خصوصی سازی باشگاه‌های ورزشی به‌ویژه در فوتبال با قانون مغایری ندارد. در گفته او، استقلال و پرسپولیس و برخی باشگاه‌های صنعتی همچنان از منابع دولتی استفاده می‌کنند و نه تنها ظاهر خصوصی محسوب می‌شوند. در چنین شرایطی، واگذاری را نمی‌توان الزام خصوصی سازی واقعی دانست زیرا ممکن است صرفاً انتقال مالکیت از یک مجموعه دولتی به مجموعه‌ای دیگر باشد.

چرخه اقتصادی ورزش و نقش هواداران

ورزش حرفه‌ای زمانی می‌تواند اقتصادی پایدار داشته باشد که چرخه‌ای میان هوادار، باشگاه، اسپانسر، رسانه و برگزارکنندگان مسابقات شکل بگیرد. هوادار از طریق خرید

خصوصی سازی باشگاه‌ها و اصلاح ساختار باشگاهداری، یکی از موضوعات مهم و قدیمی ورزش ایران است؛ موضوعی که با وجود طرح‌ها و برنامه‌های مختلف، همچنان به سرانجام مشخصی نرسیده است. محمدکاظم اولیایی، از مدیران ورزشی کشور، با تأکید بر ضرورت خصوصی سازی باشگاه‌ها و اصلاح ساختار ورزش ایران، گفت: «باشگاه‌های حرفه‌ای نباید وابسته به دولت، صنعت و... باشند. سیستم باشگاهداری ما بدترین و عقب‌مانده‌ترین سیستم باشگاهداری دنیاست. برای اصلاح این وضعیت باید دیدی منطقی و مثبت بر ورزش کشور حاکم باشد.»

وی افزود: «هسته ورزش باشگاه‌ها هستند اما آنها را به رسمیت نمی‌شناسیم و فدراسیون‌ها را جایگزین آنها می‌دانیم و این موضوع یکی از نقاط ضعف ماست. از سوی دیگر، پول را به ورزش حرفه‌ای تزریق می‌کنیم، در حالی که کشورهای پیشرفته در صنعت ورزش، از ورزش حرفه‌ای مالیات بالایی می‌گیرند و از محل آن به ورزش همگانی کمک می‌کنند. ما دقیقاً برعکس این روند عمل می‌کنیم.»

اولیایی ادامه داد: «ابتدا باید ورزش آماتوری و حرفه‌ای را تعریف و از یکدیگر تفکیک کنیم. در بسیاری از موارد نیز از فناوری روز در حوزه ورزش استفاده نمی‌کنیم و در عین حال توقع درآمد ورزش همگانی مشکلات این حوزه را برطرف کند. اینها مشکلاتی است که ورزش سیاست‌زده ما به جامعه تحمیل می‌کند.»

این مدیر ورزشی تصریح کرد: «حتی در مواردی که یک باشگاه خصوصی که عدم می‌کند، در رقابت با دولت از بین می‌رود. ما برای ایجاد باشگاه‌های جدید سد ایجاد کرده‌ایم و